

Vannkraft skaper store CO2-utslipp

Utslipp av klimagasser fra neddemmede områder kan tilsvare hele syv prosent av verdens totale CO2-utslipp.

600 000 kvadratkilometer er lagt under vann for el-produksjon. Planter som råtner i disse områdene, produserer store mengder drivhusgasser, både CO2 og metan.

Bare i Canada kan de nasjonale CO2-utslippene øke med 12 prosent på grunn av de nye oppdagelsene.

Ifølge professor Dag O. Hessen ved universitetet i Oslo, kan utslippene «globalt sett bety ganske mye». Han tviler på om viktigheten er like stor i Norge, ettersom det ikke er store skogsområder som demmes ned her.

Neddemte områder slipper ut store mengder CO2, tror forskerne. Balbina-området i Amazonas er et av de verste eksemplene. (Foto: FIVAS.)

side 14

INNHOOLD

- 3 Gebyr skal øke gjenvinning
- 4 SFT vil vite mer om miljøgifter
- 6 Grid og Bellona størst på nett
- 8 Sau og rovdyr må skilles
- 10 Vil fjerne blyholdig bensin
- 11 Kommunene må bevare mangfold
- 12 «Eksporter gass, ikke kraft»

Stort framskritt for solenergiforskning

Forskning på solenergi kan ha fått et avgjørende gjennombrudd: Israelske forskere har klart å få varme fra solen til å drive turbiner som produserer strøm i kraftverk.

Forskerne har nå utviklet en prototyp som produserer nok energi til å drive en 50

kilowatts kraftstasjon. I prinsippet gjør den nye teknologien det mulig å produsere elektrisitet med solvarme i kraftstasjoner av hvilken som helst størrelse.

Foreløpig er elektrisitet produsert på denne måten 15 til 40 prosent dyrere enn ved bruk av fossile brensler.

side 9

Berntsen uten tillit i klimasaker

Norske miljøorganisasjoner tror ikke at miljøvernministeren vil være noen pådriver for en ny klima-avtale.

I juli samles miljøvernministre fra hele verden for å diskutere ny klimaavtale. Før den tid kan internasjonal miljøbevegelse være varslet om Norges holdning. side 13

Natur&miljø Bulletin

UTGIVER: Norges Naturvernforbund ANSV. RED: Arild Svalbjørg
REDAKSJON: Ole P. Pedersen, Jens P. Toldnæs, Siri L. Nilsen, Audun Garberg

Boks 2113 Grünerløkka, 0505 Oslo
BANKGIRO: 8200 01 44203
POSTGIRO: 0803 50 94602
E-POST: redn@sn.no
TELEFON: 22 71 55 20
TELEFAKS: 22 71 56 40
DIREKTE: 22 04 46 + 39 (Nilsen), 40
(Svalbjørg), 41 (Toldnæs), 42
(Pedersen), 44 (Garberg)
NESTE UTGAVE: 14. juni 1996.

ANNONSER TLF: 22 71 92 20
ANNONSER FAKS: 22 71 92 38
ABONNEMENT:
199/år (privatpersoner)
500/år (bedrifter)
PRODUKSJON: Gan Grafisk, Oslo.
Trykket på Cyclus, 100% resirkulert

norsk fagpresse®

Logisk sauehold

Dersom man vil unngå at rovdyr tar sau er det en fordel å holde sauen unna rovdyra, konkluderer en arbeidsgruppe nedsatt av Landbruks- og Miljøverndepartementet.

At det skal en spesiell situasjon til før løver og lam kan ligge fredelig side om side, ble slått fast allerede i Bibelen. Nå konkluderes det altså med at lam heller ikke går spesielt godt sammen med jerv, gaupe, bjørn eller ulv.

Bøndenes organisasjoner — Sau- og geitalslaget, Bondelaget og Småbrukarlaget — «medgir» som det uttrykkes, at tidlig nedsanking av sau, flytting til mindre rovdyrutsatte beiter, samt inngjerding av beite, fører til mindre tap. Konklusjonen til organisasjonene er at dette ikke er tiltak som man kan bruke «planlagt og permanent».

På den annen side er det utbredt enighet, også blant bondeorganisasjonene, om at tilsyn med sauene ikke hjelper mot rovdyrskader. Sauebøndenes konklusjon? Jo, at tilsyn er det tiltaket de prioriterer høyest, og som de mener det er viktigst å videreføre.

Man skal være forsiktig med å mistenkeliggjøre andres motiver. Men det er vanskelig å se logikken i bøndenes holdninger, om man ikke ser de rent økonomiske betraktningene. Tilsyn som «forebyggende» tiltak mot rovdyrskader forebygger bare at bøndene går glipp av erstatning for skade på bufe forvoldt av fredet rovvilt. Det kan også forebygges at bøndene går glipp av fellingstillatelse på et rovdyr som har fått smaken på lettfanget lammekjøtt.

Påfallende er også den rungende tausheten fra bondeorganisasjonene om å velge sauer som bedre klarer seg unna rovdyra. Fra Fosen er det et kjent eksempel der tre brukere driver med farga spælsau. De har tap på én — tre prosent årlig, mot enkelte nabobønder som har lammekjøtt helt opp mot 30 — 50 prosent.

Bøndenes uttalte motvilje mot forebyggende tiltak som virker, tjener dem til liten ære. Her blir pratet om at bøndene først og fremst tenker på sauens lidelser avslørt. I alle fall er det tydelig at bondeorganisasjonene først og fremst tenker på hva som gir profit.

På den annen side uttrykker organisasjonene at de ser det som svært viktig å få bedre bestandsregistreringer av rovdyra. Det er i alle fall ett punkt naturvernere og bønder kan være enige om.

Gjestekommentar

Når makta rår

Heldi Sørensen

Leder, Naturvernforbundet

Når myndighetene ber oss uttale oss om et viktig spørsmål som angår tilstanden til miljøet og naturen vår, tar vi oppgaven på alvor. Det eneste vi forlanger tilbake er at vi blir hørt på før beslutningen fattes.

14. juni behandler Stortinget på prinsipielt grunnlag om det skal bygges to gasskraftverk i Norge. Det skjer samme dag som Direktoratet for naturforvaltning, Fylkesmannens miljøvernnavdeling i Rogaland og Hordaland og miljøorganisasjonene har frist for å levere sine høringsuttalelser. Uttalelsene blir ikke oppfattet som relevant bakgrunn når Stortinget skal fatte beslutning i 90-årenes mest kontroversielle miljøsak.

Hvordan kan dette skje? Og hvorfor finner fagdirektorater, miljøvernnavdelinger og miljøorganisasjonene seg i det? Jovisst protesterer vi, men det hjelper lite når makta rår.

Minst 20 ganger har jeg hørt Jens Stoltenberg si i et eller annet fora at regjeringen ikke har hastverk i gasskraftsaken. Jeg kan velge å tro på ham, men da sitter jeg igjen med spørsmålet: Hvorfor skal da Stortinget behandle saken i rekordfart og før myndighetenes egne faginstanser har uttalt seg?

Svaret på det spørsmålet kan være at regjeringen ikke er interessert å høre på hva deres egne fagdirektorater har å si. Kanskje blir uttalelsene som kommer inn brysomme for den konklusjonen regjeringen har trukket.

Bygging av gasskraftverk i Norge er omstridt fordi planene vil innebære at Norge øker utslippene av klimagassen CO₂ med over 5 prosent eller tilsvarende utslippene fra ca 700 000 privatbiler.

En beslutning med så vidtrekkende konsekvenser for norsk klima- og energipolitikk må fattes av Stor-

tinget, trodde vi, men så enkelt var det ikke. Den nye energiloven har nemlig et hull som gjør at spørsmålet om bygging av gasskraftverket kan være Stortinget helt uvedkommende. Regjeringen kan fatte den endelige beslutningen etter at NVE har sluttført konsesjonsbehandlingen.

Ved vassdragsutbygginger er det Stortinget som fatter den endelige beslutningen. Det er et paradoks at en vannkraftutbygging på 0,5 tWh blir endelig behandlet i Stortinget, mens gasskraftplaner som utgjør 5,6 tWh (tilsvarende 8-9 Altakraftverk), skal endelig avgjøres i regjeringen eller i NVE.

Når Stortinget nå skal behandle gasskraftsaken er det ikke for å si et ja eller nei til den konkrete søknaden fra Naturkraft, Stortinget inviteres til å si at det er greit at den konsesjonsbehandles. Det gasskrafttilhengerne oppnår ved en slik behandlingsform er en debatt på prinsipielt grunnlag, om hypotetiske gasskraftplaner.

Ennå mangler Stortinget konkret informasjon om gasspris, samfunnsøkonomi, hvem som skal kjøpe gasskraften, virkningsgrad, lokale miljøkonsekvenser, konsekvenser for kraftledningsnett, skatteregler og om gasskraften i det hele tatt kan erstatte mer forurensende energi i våre naboland. Dette er informasjon som en konsesjonsbehandling kan bringe klarhet i, men den er ikke sluttført før i oktober/november, et halvt år etter Stortingets prinsipielle debatt.

Gasskraftsaken har store konsekvenser for natur og miljø, og for Norges rolle i det internasjonale miljøsamrådet. Det er ingen grunn til at hverken regjering eller Storting skal forhaste seg, det er tid nok for alle parter til å gjennomføre en ordentlig prosess. Ingen burde være tjent med at makta skal rå i en slik sak.

Mer gebyr skal øke gjenvinningen

1. juni innfører næringslivet gebyr på emballasje av plast, metall og kartong. På den måten skal gjenvinningen økes. — Ikke godt nok, mener Natur og Ungdom og Norges Naturvernforbund.

N&M Bulletin
Siri Lehne Nilsen

Næringslivet har selv fått ansvaret for å samle inn og gjenvinne 60 — 80 prosent av alt emballasjeavfall. Ifølge avtaler med Miljøverndepartementet (MD) skal dette skje innen 1999.

Bransjen har opprettet

hvert sitt returselskap, og et selvpålagt gebyr skal finansiere ordningen. Dette gebyret vil gradvis reduseres eller falle bort når verdien av innsamlet emballasje overstiger kostnadene.

Hittil er det lagt gebyr på glass og drikkekartong. Fra 1. juni gjelder ordningen også for metall, kartong og plast. Som ris bak speilet — dersom næringslivet ikke når målene — har myndighetene trusselen om å innføre av-gifter.

For dårlig

— Gebyret skal bare finansiere systemet, det vil ikke være egnet til å presse returprosenten oppover. Det vil heller ikke stimulere til ombruk — noe som er mer

miljøvennlig enn gjenvinning, sier Morten Wasstøl Andreassen i Natur og Ungdom. Han øns-ker seg en avgift som avtar jo høyere returprosenten blir.

— En slik avgift finnes i dag på engangs drikkevare-emballasje i glass. Den favoriserer ombruksglass.

Andreassen får støtte av Helene Bank i Norges Naturvernforbund:

— Jeg tror rett og slett ikke miljøvernministeren har skjønnet forskjellen på ombruk og resirkulering, sier hun. Verken Bank eller Andreassen tror avtalene vil redusere avfallsmengden.

Godt nok

— Vel inneholder avtalene erklæringer om at avfallsmengden skal reduseres, men det finnes ingen sterke virkemidler for å få det til, mener Andreassen.

Jostein Aanestad i MD mener avtalene med næringslivet vil redusere avfallsmengden i tillegg til å øke gjenvinningen.

— Avtalene slår fast at næringslivet skal arbeide for avfallsreducerende tiltak og rapportere til MD om hva de gjør. Dermed får vi oversikt over innsatsen, og kan vurdere om det er behov for ytterligere tiltak.

— Hvordan vil folk flest merke de nye gebyrene?

— Etter hvert vil det opprettes innsamlingssystemer for alt emballasjeavfall i husholdningene; både plast, metall og kartong. Ordninger for glass og drikkekartong er allerede etablert en del steder. I tillegg vil prisen på varer med slik emballasje få en bitteliten økning. Hvor mye vil variere med typen og mengden emballasje, sier Aanestad.

Må samarbeide

— Returselskapene må samarbeide med kommunene og med hverandre. Hvis ikke blir situasjonen uholdbar, sier Dag Endal i Miljøheimevernet.

— Norsk Returkartong har vært gjennom en periode med oppbygging og markedsføring. Selskapet har presset på for å få i gang systemet; nesten over natta har endel kommuner fått innsamling av melkekartonger. Dette har av og til gått på tvers av vedtatte avfallsplaner, sier Endal.

Han mener systemet kan tåle at én bransje kjører et slikt løp. Men dersom samtlige bransjer gjør det, kan resultatet bli uoversiktelige og dårlig gjennomtenkte tilbud.

Miljøheimevernet har påpekt dette i et brev til samtlige av bransjenes returselskaper.

Direktør Peter Sundt i Plastretur forsikrer at samkjøringen skal bli bedre i tiden som kommer.

— Samarbeidet så langt har vært litt vanskelig fordi Miljøverndepartementet startet arbeidet med de forskjellige emballasjetyper på forskjellige tidspunkt. Først begynte man med glass, deretter drikkekartong og så de andre emballasjetyper, sier Sundt. Foreløpig er ikke noe konkret gjort, men Sundt har forståelse for kravet Miljøheimevernet kommer med.

— Vi tok opp Miljøheimevernets brev på forrige møte i materialselskapenes samarbeidsforum, og alle var enige om at det var et godt innspill.

Krever merking

Den svenske riksdagen har vedtatt at varer som inneholder genmanipulerte organismer bør merkes. Regjeringen skal nå finne ut hvordan merkingen skal se ut, skriver Aftenbladet.

 NORDMØRE OG ROMSDAL MEIERI	Renovasjon og Container utleie A/S
	 Rensing - kjøling - kartlegging av innluft
	
 MELAND KOMMUNE BRANNUESNET	 Stiftelsen Østfoldforskning

SFT-sjef vil vite mer om kjemikalier i bruk i Norge

Den nye direktøren i Statens forurensningstilsyn, Håvard Holm, vil bruke flere ressurser på å undersøke kjemikalier i bruk i Norge. Han signaliserer også større åpenhet i Produktre-gisteret, i dette intervjuet med N&M Bulletin.

N&M Bulletin

Ole P. Pedersen

Holm har nylig tiltrådt som direktør etter Harald Rensvik. Han skal i utgangspunktet bare fungere i halvannet år, inntil det er avklart om SFT og Direktoratet for naturforvaltning (DN) skal slås sammen, eventuelt også med Riksantikvaren.

Holm har arbeidet i Miljøverndepartementet (MD) siden det ble opprettet i 1972.

Skal ikke flyttes

— Nå som du er SFT-sjef, hva er positivt eller negativt for SFT ved å bli slått sammen med DN?

— Det er mange argumenter for og mot sammenslåing. Ett for er at vi driver med de samme tingene. Vi jobber med forurensning av vann, og i Trondheim arbeider DN med fisk, for å ta ett eksempel. Den store ulempen er kanskje at DN er i Trondheim og SFT i Oslo. Det er ikke aktuell politikk å flytte noen av oss.

Holm regner med at sammenslåingen vil skje innen utgangen av 1997, hvis den blir vedtatt.

Ingen store mangler

— Imens skjer det jo ting på miljøområdet uansett. Hva vil du med SFT?

— Det er ikke store mangler ved SFT jeg vil rette opp.

Jeg kjenner SFT godt, og var selv med på å opprette det. Noe kan jeg tilføre. Vi kan kanskje videreutvikle den nære kontakten med departementet, slik at vi blir enda bedre til å løse de oppgavene MD pålegger oss.

— Men innen miljøjournalistikretser er det nok en oppfatning at DN er litt friskere, mens SFT har blitt vel byråkratisk?

— Ja, det synes nok miljøjournalister. Vi har mye mer forvaltning i form av avgjørelser enn DN, som fører til at vi blir mer byråkratiske. Vi skal treffe avgjørelser som betyr mye for store bedrifter eller mange kommuner. Men kanskje SFT har vært for redd for å gå ut med ting. Vi er opptatte av å være synlige.

Spørsmålet om forurensningsloven skal gjelde for samferdselssektoren har vært en svært langdryg affære i de byråkratiske irrganger, og hvor SFT var tidlig ute med forslag til grenser.

— Er det et eksempel på en sak hvor dere siden har blitt fanget, fordi SFT også er saksbehandler for departementet?

— Ja, når departementet og regjeringen har tatt et standpunkt, er vi bundet. Men vi har også områder hvor forurensningsloven gjelder, og hvor SFT har avgjørende myndighet, som landbruk, industri og kommuner. Men innen samferdsel og klima har vi ikke myndighet, så der er vi pådrivere.

Registrerer klimapolitikken

— Hva synes du om norsk klimapolitikk?

— Den registrerer jeg, og har ikke noen mening utover det.

Holm skisserer klima, kjemikalier og byutvikling som tre viktige arbeids-

områder for SFT.

— Hva vil du gjøre med kjemikalierne?

— Vi er voldsomt dirigert av EØS. Månedlig fastsetter vi nye regler som kommer fra EØS. En viktig del av arbeidet vårt er å få de andre landene til å være strenge nok.

— Det er utrolig hvor arbeidskrevende EØS-arbeidet er, selv om vi kanskje ikke ser konkrete resultater i enkelte saker i første omgang.

— Har direktivene en miljøfremmende virkning?

— På enkelte områder har de det, men på andre områder har vi bedre lovgivning i Norge fra før.

Vil bruke flere ressurser på kjemikalierne

— Er vi flinke nok til å undersøke de kjemikalierne vi bruker i Norge?

— Jeg tror vi i framtiden vil bruke flere ressurser på det, svarer Holm. Han signaliserer klart at SFT i framtiden også ønsker å åpne produktregisteret mer.

— Vi har kanskje ikke vært flinke nok til å revidere reglene. Det ser vi på nå. Men vi må beholde tilliten hos industrien.

— Kan tiden være kommet for at praksisen blir en annen?

— Ja, jeg tror det. Vi jobber for å få det åpnere.

— Er det enkelt for industrien å skjule seg bak stampelet om bedriftshemmeligheter?

— Jeg har ikke inntrykk av det. Man var opprinnelig redd for at produkter skulle trekkes ut av Norge når opplysningene ble gitt, men slik har det ikke gått.

Sier ingenting om virkemidler

— Bør norsk industri være forberedt på økte avgifter, i kjølvannet av Grønn skattekommisjon?

— Jeg uttaler meg ikke om virkemidler. Det får politikerne gjøre.

— Hvilket forhold bør SFT ha til miljøbevegelsen?

— SFT og miljøbevegelsen bør dele markedet. Vi skal være utredere og faglig kontrollorgan, mens organisasjonene skal være pådrivere.

Men Holm trekker fram et eksempel på at miljøorganisasjonene har vært passive: saken om rensing av kloakk-anleggene rundt Oslofjorden.

Myndighetene trenger støtte

— Det har vært veldig stille fra organisasjonene. I den saken kan miljømyndighetene trenge støtte.

— Er miljøbevegelsen like sterk som før, etter flere år med synkende interesse?

— Vi tror stemningen er i ferd med å endre seg, og at miljøbølgen snur.

— Nå skal SFT snart levere sine kommentarer til gasskraftverk. Vil dere der konsentrere dere om lokale miljøeffekter av bygging og drift, eller de store nasjonale

linjene i norsk klimapolitikk?

— SFT skal, i tilfelle det gis konsesjon, gi tillatelse til utslipp. Den internasjonale biten er ikke egentlig en del av konsekvensutredningen som vi behandler nå. Vi er forpliktet til å følge regjeringens politikk. Er den klar og entydig, er ikke det noe problem for oss. Er det noe vi mener vi bør si fra om, så gjør vi det.

Vil ha mer myndighet på klimafeltet

Selv om SFT ikke har utøvende myndighet på klimaområdet, ønsker direktøren seg det. Han tror miljøvernministeren er enig.

— I klimaarbeidet er det snakk om langsikte perspektiver og potensielt store miljøkonsekvenser. I hvor stor grad tar SFT opp i seg slike framtidige miljøkonsekvenser?

— Som faglig utredningsorgan for MD bidrar vi til å legge grunnlaget for departementets og regjeringens politikk, svarer Holm.

Handlingsplan mot plast i Danmark

Den danske miljøvernministeren lanserer en handlingsplan for å merke eller bli kvitt farlige stoffer i plast.

N&M Bulletin

Ole P. Pedersen

I et intervju med N&M Bulletin ved årsskiftet, sa Svend Auken at han ønsket å forby bruk av flere tilsetningsstoffer i klorplasten PVC. Stoffene brukes for å gjøre PVC til et stabilt stoff, men de mistenkes for å ha en rekke skadelige virkninger.

Nå kan avisen Information avsløre at en handlingsplan vil bli lagt fram i juni. Der vil krav om merking av PVC-plasten, slik at forbrukerne skal vite hvilke stoffer plasten inneholder, bli sentralt. Det er foreløpig ikke avslørt hvor raskt Auken vil fase ut bruken av tilsetningsstoffene, ei heller

hvilke han vil forby helt og fullt.

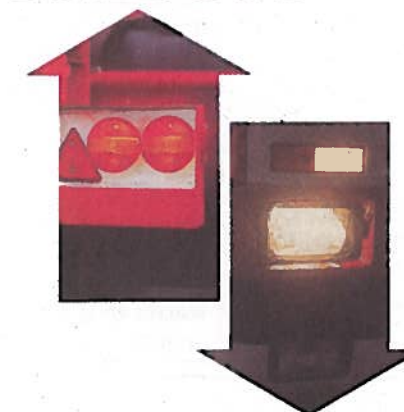
Sterk opposisjon

Forslaget fra miljøvernministeren kommer til å bli møtt med kraftig motstand fra plastindustrien. Bedriftene mener det er urealistisk for Danmark å slutte å bruke tilsetningsstoffene, hvis det ikke innføres et forbud på verdensbasis.

Industrien innrømmer likevel at det ikke er vanskelig å fjerne de farlige stoffene, og bruke andre, som har færre bivirkninger.

— Det er riktig at man forholdsvis lett kan avskaffe stoffene. Men det er dyrt. Spørsmålet er det demokratisk — om forbrukerne og samfunnet vil betale merprisen, sier Ole Grøndahl Hansen, direktør for den danske PVC-industriens informasjonsråd.

ROLL ON

ROLL OFF

**Like any good working relationship
It works smoothly—both ways!**

Committed to
your quality.

WILHELMSSEN LINES

Wilhelmsen Lines AS,
Strandveien 20, P.O. Box 33, N-1324 LYSAKER, Norway.
Phone: (47) 67 58 40 00. Telefax: (47) 67 58 40 80.
Telex: 78788-78444

HEMNES
KOMMUNE

LOM
KOMMUNE

LUMINATOR
SPESIALFIRMA I TEKNISK BELYSNING

GS Banken
Gjengen og Salum Sparebank

AGA
AGA Progas AS
SPESIALIST PÅ PROPAN

ORKDAL
KOMMUNE

Sporveien

Tlf.: 73 93 10 80

vi „lister“ oss fra dør til dør

**O. OLSSENS
Sneggerfabrikk a/s**

Industrigt. 7, 8610 Grubhei

Folkevogn grønnest

Den svenske foreningen «Gröna Bilister» synes det er mest miljøvennlig å kjøre folkevogn.

Den svenske bilforeningen, som arbeider for en grønnere bilpark, har kåret åtte bilmodeller til «beste miljøvalg». Av disse er tre fra Volkswagen, skriver Aftenbladet.

Lavt bensinforbruk, lave utslipp og minst mulig lyd er kravene til de «grønne» bilene.

Du får ozonmeldinger

SFT, Norsk institutt for luftforskning og Folkehelse akter nå å rapportere til folket om mengden bakkenært ozon blir for høyt i løpet av sommeren. Det blir stadig mer ozon nær bakken i Norge, noe som blant annet fører til avlingsskader og astmaproblemer. Det blir imidlertid først varslet ved svært høye konsentrasjoner av ozon. Informasjonen skal spres gjennom lokal- og nærradio, melder SFT.

75 000 verner hjemme

Miljøheimevernet hadde ved årsskiftet 75 000 deltakere. Antallet er doblet på ett år, og økningen fortsetter i 1996, melder organisasjonen. Naturvernforbundets Jan Vevatne er gjenvalgt som leder av Miljøheimevernet.

Grid og Bellona størst på nett

Miljøsenteret Grid-Arendal og Bellona vekker størst interesse blant miljøsidene på internett. Hver uke blir flere tusen dokumenter fra de to hentet ned til datamaskiner over hele verden.

N&M Bulletin
Audun Garberg

2000 maskiner er koblet opp til Grid-Arendals web-sider i løpet av en uke. De besøkende titter på tilsammen 10 000 sider, datafiler eller annen informasjon, for eksempel kart. De to viktigste tilbudene er miljøstatus for Norge og en samlig med kart og miljødata.

Interessen for Grids internetsatsing steg kraftig etter at basen med miljøstatus for Norge ble lansert i februar.

— Vi satser på at all digital informasjon vi lager skal legges ut på internett, forteller database- og web-ansvarlig Even Husby i Grid-Arendal.

Miljøverndepartementet (MD) har et snitt på knapt 3000 oppslag per måned på sine web-sider. Sidene ble lansert i august 1995, og besøkstallet er et gjennomsnitt fra august til og med april. Men besøket er egentlig større: en stor del av informasjonen fra MD ligger på

departementenes felles database ODIN, og er ikke med i statistikken.

Bellona på topp

Av internettssidene til miljøbevegelsen, er det Bellona som vekker desidert størst interesse. Miljøstiftelsen har rundt 5000 oppslag på sine web-sider i uka. Så godt som all offentlig informasjon Bellona produserer blir lagt ut på internett. Hjemmesidene blir oppdatert nærmest daglig.

— Veldig mye av interessen skyldes Nikitin-saken og rapporten om Nordflåten, sier dataansvarlig Christian Rekkedal i Bellona. Han tror ikke interessen vil synke i framtiden, selv om Rekkedal tror brukerne etter hvert går lei av å surfe rundt på nettet. De vil heller oppsøke sider de vet har innhold og kvalitet.

Greenpeace opprettet sin hjemmeside i fjor sommer og hadde da rundt 1000 besøkende i uken. Etter at nyhetens

Adressene

Grid
<<http://www.grida.no/>>
Miljøverndepartementet
<<http://odin.dep.no/md/>>
Bellona
<<http://www.grida.no/ngo/bellona/home/>>
Greenpeace
<<http://www.sn.no/greenpeace/>>
Natur og Ungdom
<<http://www.aksess.no/nu/>>
Norges Naturvernforbund
<<http://www.grida.no/ngo/naturvern/>>

interesse la seg, har besøket stabilisert seg på 300 — 400 i uken. Sidene er markedsført på internett. På hjemmesidene ligger det informasjon om organisasjonen og saker de jobber med, blant annet hvalfangst og klima.

NU på bunn

Natur og Ungdom (NU) har bare 200 oppslag i måneden på sine web-sider. På sidene ligger informasjon om NU, pressemeldinger, samt bakgrunnsstoff og nyheter om organisasjonens viktigste arbeidsfelt.

— Web-sidene er bare én del av vårt informasjonssystem. Tross alt er dette nytt og utbredningen er begrenset, sier sentralstyremedlem Morten Harper.

All informasjon på NUs internett-sider finnes også andre steder, for eksempel i hefter og medlemsblader. Internt i organisasjonen er ikke sidene særlig mye brukt, men Harper regner med at de i løpet av ett til to år kommer til å bruke internett til blant annet å sende ut løpeseddeloriginaler til lokallag.

Norges Naturvernforbund har nylig lagt inn sine sider på miljøbasen til Grid, og har ennå ikke fått tall på hvor mange som bruker sidene. Framtiden i våre hender skal lansere internett-sider i løpet av sommeren. Det samme planlegger Verdens Naturfond.

Søppelsekk av poteter

En biologisk nedbrytbar plastsekk er nylig lansert i Tyskland. Sekken er laget av potetstivelse, og er spesielt godt egnet når matavfall skal samles inn separat, forteller bladet Ren Viden. Luft kan nemlig trenge gjennom sekken, og avfallet kan dermed «puste». Ved kompostering vil 97 prosent av sekken brytes ned i løpet av halvannen måned.

NORGES NATURVERNFORBUND er landets største natur- og miljøorganisasjon med omlag 30 000 medlemmer. Vi har 165 fylkes- og lokallag over hele landet. Forbundet er knyttet til flere internasjonale organisasjoner og nettverk. Forbundets sekretariat ligger i Oslo og har omlag 50 ansatte. Vi kan tilby et inspirerende og meningsfylt miljø med utfordringer på både faglig og mellommenneskelig plan.

Vi har tre ledige stillinger som

SEKSJONSLEDERE

for seksjon Naturarven, seksjon Bærekraftig produksjon og forbruk og seksjon Samferdsel, energi og klima.

Vi søker samfunnsengasjerte personer med relevant utdanning og praksis. Aktuelle kandidater må kunne arbeide selvstendig og fungere godt sammen med andre. Det vil bli lagt vekt på lederegenskaper, bl.a. evne til samarbeid og resultatoppnåelse.

Ansvar og arbeidsoppgaver: lede seksjonen (faglig, personal, budsjett), virksomhetsplanlegging, faglig arbeid innenfor seksjonens ansvarsområder, saksbehandling til styret m.v.

Seksjonslederne rapporterer til generalsekretæren.

Lønn etter avtale.

Ved internt opprykk/interne søkere kan det bli ledige stillinger som

FAGKONSULENT/RÅDGIVER

i en eller flere av disse seksjonene.

Saksbehandlere i seksjonene jobber med saker innenfor flere deler av seksjonenes ansvarsområde. Vi forutsetter derfor at aktuelle kandidater dekker flere av fagområdene innenfor seksjonen. Det forutsettes god muntlig og skriftlig fremstillingsevne.

Nærmere opplysninger om stillingene kan fås ved henvendelse til generalsekretær Terje Kronen eller administrasjonssjef Knut M. Johansen, telefon 22 71 55 20.

Søknad med vitnemål og attester sendes Norges Naturvernforbund, postboks 2113, Grünerløkka, 0505 Oslo, innen **7. juni 1996**.

BRAATHENS S.A.F.E

Sau og rovdyr må skilles i utmark

Framtidens sauer i norsk utmark kan komme til å være parfymestinkende skapninger med kraftige halsbånd av nylon og metall, omgitt av morske pyreneerhunder og langhornet skotsk høylandsfe.

N&M Bulletin
Arild Svalbjørg

Det hjelper ikke med ekstra tilsyn med saueflokkene for å forebygge rovdyrskader. Det går fram av innstillingen fra en arbeidsgruppe nedsatt av Landbruks- og Miljøvern-departementet for å vurdere forebyggende tiltak mot rovdyrskader. Å flytte saueflokkene til områder med færre rovdyr, og sanke dem inn tidligere om høsten har derimot god effekt, konkluderer arbeidsgruppen.

Det er imidlertid ikke alle steder det er nok beite rundt gårdene til at saueflokkene kan flyttes hjem tidlig om høsten. Derfor er en rekke kreative metoder for å redusere rovdynenes innhogg i sauebesetningene under utprøving over hele landet.

7,5 millioner brukt

De siste fire årene er 7,5 millioner kroner, eller rundt halvparten av pengene som er satt av til å forebygge rovdyrskader, brukt på økt tilsyn av saueflokkene. Tiltaket har ikke hatt noen påviselig virk-

Rovdyrskadene øker

Fra 1992 til 1995 ble antall sau som ble erstattet som rovdyrtratt næsten doblet, fra rundt 11 000 dyr til 19 000. Hele økningen skyldes jerv og gaupe. I 1992 ble snaut 1800 sau erstattet som gaupe, i fjor var tallet steget til nesten 8000. Jerven fikk skylda for nesten 6000 sauedrap i fjor, mot 2000 i 1992. Tallet for bjørn har gått noe ned de siste årene, fra 2144 til 1821. Kongeørn tar jevnt over rundt 500 lam hvert år, men tallet er svakt synkende. Ulven har de siste åra fått skylda for mellom 462 og null sauedrap.

ning, konkluderer arbeidsgruppen, og mener derfor at det er «lite aktuelt å støtte isolerte tilsynsprosjekter» i framtida. Bondeorganisasjonene mener likevel at dette er det viktigste «forebyggende» tiltaket. Grunnen er at skader raskere kan oppdages, noe som igjen gjør det lettere å få tillatelse til å felle rovdyrer man mener er ansvarlig for skadene. Også skadedokumentasjon i forbindelse med erstatningsoppgjøret er viktig i denne sammenhengen, mener bøndernes organisasjoner.

Å sette halsbånd, såkalte

rovdyrklaver, på sauen ser derimot ut til å virke. Halsbåndet skal hindre gaupa i få inn sitt karakteristiske strupebitt, og de virker ikke mot de andre rovdynene. Likevel ble tapet av lam som ble utstyrt med klaver redusert med en tredel i gjennomsnitt.

Illeluktende

Jerven må derimot skremmes vekk på annen måte. Forsøk med luktampuller har gitt lovende resultater. I år skal flere tusen sauer utstyres med luktampuller, slik at jerven i Trollheimen ikke har noe valg mellom illeluktende og velduftende lammesteik. Forsøket vil gi svar på om jerven slutter å ta lam, eller om den bare venner seg til lukta.

Foreløpig har ingen funnet noe teknisk tiltak som kan hindre bjørnen i Nord-Trøndelag i å forsyne seg av saueflokkene.

Vårjakt på ender fortsetter

Vårjakt på ender i Kautokeino kan være en trussel mot sårbare bestander. Likevel gir Miljøvern-departementet tillatelse til jakt på endene også i år.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Jakt om våren hindrer reproduksjon og er dårligere forvaltning enn høstjakt, ifølge en ny rapport fra Norsk institutt for natuforskning (Nina). Nina påpeker også at ingen vet hvor store andebestandene er.

Havelle er den fuglen som ligger dårligst an. Fuglen er et populært bytte for jegerne. Bare toppand ble skutt i større

omfang enn havelle i fjor.

— Det burde ikke vært gitt tillatelse til å skyte så mange som 300 ender, ettersom det ikke er spesifisert kvoter for de enkelte andeartene, sier Jan Ove Bustnes ved Nina.

Ikke truet

Han regner imidlertid ikke med at bestandene er direkte truet med dagens jakt. Ifjor fikk 150 jegere lov til å skyte tilsammen 300 ender.

Nina venter nå på penger fra Direktoratet for naturforvaltning, til å forske på utbredelsen av endene i Kautokeino-området. Det vil ta flere år før forskerne kan si hvor store bestandene er, og vite hvordan fuglene sprer seg i området.

Permanent fra 1997?

Miljøvern-departementet (MD) begrunner utvidelsen av vårjakta blant annet med Ninas faglige registreringer. MD vil imidlertid ikke gjøre jakten permanent, fordi det er «usikkerhet (...) knyttet til konsekvensene av jakta faglig sett». Men Departementet legger opp til at vårjakt på ender kan bli tillatt permanent, og vil la spørsmålet om vårjakt sendes ut på høring neste år.

— Bekymret

Naturvernforbundet i Finnmark er bekymret over vårjakta på ender. Fylkesleder Arild Jansen sier organisasjonen av naturvernensyn har vært motstander av jakta.

Jansen legger imidlertid til at han for egen del ser MDs tillatelser som en mulig løsning på en lang konflikt, hvor vårjakta tidligere har vært helt utenfor kontroll.

— Sett i et lengre perspektiv kan dette være en vei å gå, selv om løsningen ikke er ideell, sier Jansen.

Vårjakt på ender har vært en tradisjonell fangstform i samiske områder, og har vært viktig i perioder med ensidig kosthold og mangel på mat.

Ny emballasjesjef

Lars Christian Lindstad blir ny direktør i Den norske emballasjeforening. Lindstad kommer fra Norske skog, og overtar etter Jan Bjerk.

Gjennombrudd for solenergiforskning

Forskningen på solenergi har fått et avgjørende gjennombrudd: Israelske forskere har klart å få varme fra solen til å drive turbiner som produserer strøm i kraftverk. Samtidig varslar India at de skal bygge verdens største senter for solenergiforskning.

Israelske forskere har utviklet en prototype som produserer nok energi til å drive en 50 kilowatt kraftstasjon. Oppfinnelsen er et gjennombrudd for solenergien, som tidligere ikke har vært i stand til å produsere nok varme til å drive kraftturbiner.

I prinsippet gjør den nye teknologien det mulig å produsere elektrisitet med

solvarme i kraftstasjoner av hvilken som helst størrelse, skriver New Scientist.

Foreløpig ligger prisen på denne solenergien 15 til 40 prosent over elektrisitet produsert av fossilt brensel. Energiselskapet Ormat har investert i utviklingen av prototypen. Direktør Uri Fischer regner med at prisen vil synke når masseproduserte solgeneratorer kommer på markedet om tre til fire år.

Verdens største

Også India satser på utvikling av solenergi. I Tharørkenen, nordvest i landet, skal verdens største senter for produksjon, forskning og utvikling av solenergi bygges, melder nyhetsbyrået IPS.

— En stor del av ørkenen skal erklæres som sone for solenergi, akkurat som den i Nevada, USA, sier Dayal i Rajasthanans energiutviklings-

kontor (REDA).

Dayal mener at om delstaten Rajasthan installerer solceller i bare én prosent av den 200 000 kvadratkilometer store ørkenen, kan det produseres 6000 megawatt elektrisitet. En by som New Delhi med sine ti millioner innbyggere trenger 1800 megawatt.

For tiden er et solenergiprojekt på 354 megawatt i det sørlige California det største i verden. Det produserer 90 prosent av verdens solenergi.

Inspirert av det som har skjedd på solenergifronten i andre land, har myndighetene i Rajasthan invitert søkere fra 29 land til å sette opp kraftstasjoner fra 50 til 300 megawatt.

Amoco er med

— Giganter som USA-selskapene Amoco, Enron og Energen

Corp i USA, Schailac Bergemann i Tyskland og Sun Source i India har allerede fått tildelt sine plasser under Rajasthanans sol, sier en ansatt i REDA, til IPS.

Amoco og Enron har dannet et eget solenergiselskap der de eier 50 prosent hver. De vil omdanne sollyset til elektrisk kraft ved hjelp av solceller. Den første stasjonen på 250 kilowatt skal komme i drift før utgangen av 1996, ifølge myndighetene i delstatshovedstaden Jaipur.

Solenergi blir til å begynne med dyrere enn konvensjonell energi, men myndighetene mener det ikke vil ta lang tid før den blir billigere.

— Etter år 2007 kan prisen bli halvparten av vanlig energipris, og innen år 2010 kan den komme ned i ti prosent, sier en optimistisk delstatsfunksjonær.

Nei til forbud mot antibiotika

Flertallet i Stortingets næringskomite sier nei til å stramme inn på bruken av antibiotika i husdyrholdet.

N&M Bulletin
Siri Lehne Nilsen

Bare SV støtter Senterpartiets forslag om å forby bruk av antibiotika i dyrefor. De andre partiene mener bruken i førblandinger i dag er såpass liten at den er uproblematisk.

De ville heller ikke være med på et forslag om strengere kontroll av importerte animalske matvarer. Flertallet mente at unødig streng kontroll fra norsk side kan føre til kontrolltiltak fra importland som virker for-

dyrende og hindrende for norsk eksport. Særlig vil dette kunne ramme fiskeprodukter.

Medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet uttalte i tillegg at lover, regler og kontroll av antibiotika-bruken i dag er tilfredsstillende. Senterpartiet og SV mener norske innstramninger og økt kontroll må skje uavhengig av om dette står i fare for å virke handelshindrende. Ifølge representantene kan Norge påvirke sine handelspartnere.

Det er problemer med bakteriestammer som er motstandsdyktige mot antibiotika som har fått Senterpartiet til å foreslå innskjerpingene.

SFT skjerper svovelkravene

Statens forurensnings-tilsyn (SFT) krever at silisiumkarbid- og ferrosilisium-industrien begynner å rense svovelutslippene sine.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

SFT la i forrige uke fram skjerpede krav overfor de tre fabrikkene i Arendal, Lillesand og Orkdal. Bedriftene står for over ti prosent av de norske svovelutslippene.

— Allerede i 1992 varslet vi at utslippstillatelsene skulle revideres. Det har ikke vært noen konkrete krav til utslipp fra ovnshusene, bare krav til maksimalt svovelinnhold i koksen som brukes, forklarer

rådgiver Per Chr. Jæger i SFT. I praksis betyr det at ingen av de tre fabrikkene renser svovelutslippene sine.

— Utslippene deres er relativt betydelige i norsk sammenheng, påpeker Jæger. At de skjerpede kravene først kommer nå, lenge etter at resten av industrien er pålagt rensing, skyldes blant annet at det har vært teknisk vanskelig å rense denne type utslipp.

Totalt skal svovelutslippene ved de tre fabrikkene reduseres med 55 prosent fram til 2001. Klarer bedriftene det, går samtidig de norske svovelutslippene ned med ytterligere to prosent, i forhold til 1980.

Verdensbanken vil fjerne blyholdig bensin

Bort med blyet i bensinen er Verdensbankens oppskrift for å bedre miljøet for verdens 1,7 milliarder byboere.

Verdensbankens oppfordring kommer tre måneder etter at de 26 medlemslandene i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) inngikk den første internasjonale avtalen om å redusere bruken av bly.

Blyholdig bensin utgjør om lag 90 prosent av luftforurensningen i verdens byer, og banken kommer til å ta opp problemet på FN-konferansen om bosetting i Istanbul neste måned.

Forslaget blir godt mottatt hos miljøvernfolk, men de påpeker samtidig at banken

fortsatt finansierer store prosjekter som fremmer bilbruken i stedet for renere massekommunikasjonsmidler.

I løpet av fem år

— Overgangen til blyfri bensin kan skje i løpet av en fem års tid hvis landene går inn for et omfattende reduksjonsprogram, sier Caio Koch-Weser, en av Verdensbankens direktører.

— Utfordringen blir å stimulere oljeraffineriene og bensinbrukerne, legger han til.

Det er teknisk enkelt å legge om produksjonen til blyfri bensin. De mest moderne raffineriene trenger ikke store investeringer til dette. De eldre med gammeldags teknologi, må moderniseres eller skiftes ut. Kilder i Verdensbanken påpeker likevel at innsparingene i helse og

økonomi er langt større enn investeringene.

USA, som begynte å redusere bruken av blybensin for rundt 25 år siden, skal angivelig ha spart nesten ti dollar for hver investert dollar i omlegging i form av reduserte helseutgifter, større drivstoffeffektivitet, og lenger levetid på motorer og bildeler.

— Barna blir dem som tjener mest på å fjerne blyet, sier Koch-Weser. Han viser til at barn som er utsatt for bly kan få livsvarige skader i form av manglende læreevne, tap av hørsel, svekket konsentrasjonsevne, unormal oppførsel

og nedsatt intelligens.

Stephen Kretzmann, kampanjeleder for atmosfære- og energispørsmål i Greenpeace, roser forslaget. Men han spør hvorfor Verdensbanken har brukt så lang tid på å innse et problem som har vært kjent i flere tiår.

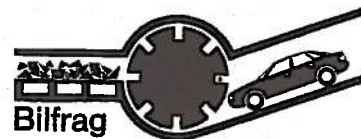
Andrea Durbin, direktør for internasjonale prosjekter i Friends of the Earth, påpeker at banken undergraver sin egen målsetting ved å finansiere store motorveiprosjekter flere steder i verden.

(IPS)

Billigere bensin

Bensinen i USA blir åtte øre billigere. Det har Representantenes hus vedtatt. Avgiften går ned fordi bensinprisene har økt de siste månedene. Ettersom bensin koster hele 2,70 kroner per liter i USA, var avgiftsletten etterlengtet, får vi tro.

HELLIK TEIGEN A/S
Jern og metallforretning

*Gjenvinning av
bilvrak, hvitevarer,
datautstyr og alle andre
typer stål og metaller.*

Hellik Teigen AS

Postboks 2, Loesmoveien 1
3301 Hokksund

Tlf: 32 75 36 22 • Fax: 32 75 44 84

Kommunene må bevare mangfoldet

Kommunene ble utpekt som sentrale i arbeidet med å bevare det mangfoldet i naturen, da panel-et på en konferanse om biologisk mangfold avga sin dom.

N&M Bulletin
Siri Lehne Nilsen

— Det er ikke i forskernes kontorer og korridorer, men ute i kommunene at mangfoldet av dyr og planter be-

finner seg, påpekte panel-leder Kåre Gjønnes (KRF). Han og panelet mener kommunene bør få øremerkede tilskudd til å samle inn, systematisere og spre kunnskap om kommunens biologiske mangfold. Tanken er at en slik plan skal ligge i bunnen for all videre planlegging i kommunen.

Panelet ble satt sammen i forbindelse med at Norges forskningsråd arrangerte en todagers konsensuskonferanse om biologisk mangfold. Panel deltakerne, som var hentet inn fra en rekke forskjellige miljøer, skulle bli

enige om svar på flere spørsmål knyttet til temaet.

Ikke godt nok

Panelet slo fast at bevaring av biologisk mangfold ikke er forenlig med dagens krav til effektivitet og utvikling. Mangfoldet forringes av ressursforbruk og opphoping av avfallsstoffer. Panelet utpekte ressurseffektiv teknologi som en nødvendig forutsetning for en bærekraftig utvikling.

Miljøkonsekvenser må utredes

Miljøkonsekvenser av offentlige planer og programmer må utredes på lik linje med økonomiske virkninger, mener panelet. Det etterlyser konsekvensanalyser også for mindre tiltak enn det som

praktiseres i dag. Samtidig ber det om flere verneområder.

Ny arbeidsform

Konsensuskonferanser er en ny arbeidsform på miljøsidene. Både representantene for Norges forskningsråd og panelet mente den hadde fungert godt, og forskningsrådet lovet gjentakelse av metoden. Nå håper panel-medlemmene på at rapporten kan være et nyttig innspill for de norske delegatene på den internasjonale konferansen om biologisk mangfold som arrangeres i Trondheim i juli.

Lars Walløe fra Universitetet i Oslo påpekte at innen medisinen har konsensuskonferanser vært mye brukt — og tillagt stor vekt.

— Vi håper på samme effekt her, sier han.

Grunnloven må styrkes

— Miljøparagrafen i Grunnloven må få større konsekvenser for lovgivning og forvaltning, understreket panelleder Kåre Gjønnes.

N&M Bulletin
Siri Lehne Nilsen

I 1992 ble Grunnloven utvidet med paragraf 110b. Den understreker retten til et miljø som sikrer sunnhet og til en natur med produksjonsevne og mangfold i behold.

— Dersom miljøparagrafen virkelig blir forpliktende, vil det få store konsekvenser,

mener Gjønnes. Han viser også til at Norge er internasjonalt forpliktet gjennom avtalen om biologisk mangfold. Denne krever blant annet at det skal utarbeides nasjonale strategier for å ta vare på mangfoldet.

Ifølge panelet ser det nå ut til at en slik plan blir en del av en stortingsmelding om bærekraftig utvikling som skal legges fram neste år.

— Biologisk mangfold er så viktig at det må få sin egen stortingsmelding, og det må skje så fort som mulig, sier Gjønnes.

fundia

FUNDIA PROFILER AS
Postboks 500, 8601 Mo

Sjöstjerner, Asteroidea, klasse av pigghuder som har flat, stjerneformet eller femkantet kropp med sugeføtter på undersiden av armene. Munnen sitter midt på undersiden og fører inn til en sekkformet mage. De fleste sjöstjerner er rovdyr som lever av skjell, krabber og andre bunndyr. Noen av artene har så stor regenerasjonsevne at de kan danne en ny stjerne fra en enkelt arm. I norske farvann finnes ca. 40 av ca. 2000 arter.

Sjöstjerner, sjøpinnsvin og kråkeboller tar pulsen på havmiljøet ved å fungere som et slags miljøtermometer. Der de finnes er det sunne omgivelser.

Vi som har vårt virke i tilknytning til havet forstår hvor viktig det er å ta vare på det miljøet som er grobunn for alt liv.

NORGES REDERIFORBUND

Postboks 1452 Vika, 0116 Oslo.
Telefon: 22 41 60 80. Telefax: 22 41 50 21.

Berntsen uten tillit i klimaarbeidet

Ingen av miljøorganisasjonene har tillit til at Thorbjørn Berntsen vil være en pådriver for en ny klimaavtale, når miljøvernministrene samles i Geneve om halvannen måned. Bellona mener Berntsen er en klovn.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Verken Naturvernforbundet, Greenpeace, Natur og Ungdom eller Bellona har tro på at Norge kommer til å gå i bresjen for en forpliktende avtale om at hvert enkelt i-land skal forplikte seg til å redusere egne utslipp.

Tvert imot: Berntsen omtales som en «bremsekloss», «umulig å kommunisere med» og «ikke sentral i klimadebatten». Miljøorganisasjonene peker på at det ikke er Miljøverndepartementet som styrer norsk klimapolitikk. Men de har heller ikke nevneverdig tillit til at Berntsen klarer å fremme en god klimapolitikk i regjeringen.

Internasjonale reaksjoner?

NU-leder Lars Haltbrekken varsler også at organisasjonen ikke vil sitte stille og se på at

Berntsen opptre i Geneve. Ifølge Haltbrekken kan det bli aktuelt for Natur og Ungdom å varsle europeisk miljøbevegelse om mistilliten til regjeringens klimapolitikk.

Kalle Hesstvedt, Greenpeace:

— Berntsen er ikke den sentrale personen i klimadebatten. Det er Jens Stoltenberg som burde reist til Geneve. Uansett hvem som drar, bør vedkommende ha med seg en solid forhandlingsposisjon, og gå klart inn for reduserte utslipp. Vi bør stille med en offensiv holdning. Vi kan, men jeg har ikke tillit til at vi vil gjøre det.

Terje Kronen, Naturvernforbundet:

— Når Berntsen reiser til Geneve, bør han gå inn for nasjonale forpliktelser om reduserte utslipp. Det er en internasjonal tendens, blant annet i USA, til at avtalelandene ser en slik løsning som den eneste mulige nå. Felles gjennomføring er i prinsippet en god ide, men det får komme i neste omgang. Det er lettere å få til tiltak på tvers av landegrenser med få land, enn om felles gjennomføring skal omfatte alle OECD-landene. Naturvernforbundet vil derfor ha en felles nordisk energi- og klimaplan.

— Har du tillit til at Berntsen faktisk vil si noe slikt?

— Jeg er redd for at Berntsen i Geneve vil nøye seg med å registrere at de norske utslippene går opp, og at andre land er i samme situasjon. Vi skal huske på at det ikke er miljøverndepartementet som bestemmer norsk klimapolitikk. Finansdepartementet og Nærings- og energidepartementet er sentrale aktører.

Rune Haaland, Bellona:

— Thorbjørn Berntsen er en klovn, og den eneste det ikke går an å kommunisere med i regjeringen. Vi har ingen illusjoner til Genevemøtet, selv om vi alltid har forhåpninger til at noe skal skje. Men det er ikke reell vilje til å gjøre noe. Den

dagen politikerne vedtar klimatiltak, vil komme lenge etter at næringsliv og forsikring har sett behovet.

Lars Haltbrekken, Natur og Ungdom:

— Thorbjørn Berntsen bør endre sin holdning, og gå inn for nasjonale reduksjonsmål når det blir foreslått. Tyskland foreslo dette på forrige forhandlingsmøte, som Norge gikk i mot. I de internasjonale forhandlingene er vi en bremsekloss. Det tror jeg Thorbjørn Berntsen fortsatt kommer til å være.

IIASA-medlem: Norge søker nå medlemskap i det internasjonale instituttet for anvendt systemanalyse, IIASA, melder Forskning.

PVC og miljø

Å skrive boken 'PVC og miljø' i 1992 tjente to hensikter for Norsk Hydro. For det første var det med på å forme en viktig del av forståelsesprosessen og dermed forbedre alle sider av vår egen virksomhet sett i et miljøperspektiv. For det andre var det en kilde til informasjon for ikke-spesialister om PVC-prosesser og deres innvirkning på miljøet. Norsk Hydro presenterer nå en oppfølger, kalt 'PVC og miljø 1996' som er tilgjengelig ved henvendelse til:

Norsk Hydro a.s., Petrokjemidivisjonen, N-0240 Oslo.
Tel: 22 43 21 00 eller fax: 22 43 24 44.

**Støtt
Naturvernforbundet!**

— Eksporter gass, ikke kraft

Bygging av gasskraftverk i Norge vil føre til at de globale utslippene av CO₂ blir minst to millioner tonn høyere enn ved eksport av gassen til kontinentet.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Forsker Erik Lindeberg ved SINTEF i Trondheim har sett på hvordan norsk gass kan erstatte mer forurensende energiproduksjon.

Gass som eksporteres til kontinentet reduserer CO₂-utslippene med 5,3 til 7 kilo per kubikkmeter. Gasskraft som eksporteres til Finland reduserer CO₂-utslippene med 2,3 til 3,5 kilo. Konklusjonen blir at de globale utslippene blir minst to millioner tonn høyere ved eksport av gasskraft enn ved eksport av gass.

Årsakene til at CO₂-utslippene blir lavere ved eksport

av gass til kontinentet er at det i disse landene er bygd ut et rørrnett for distribusjon av gass både til industri og husholdninger. En stor del av gassen blir brukt direkte til varme, noe som er langt mer effektivt enn elektrisitetsproduksjon.

Motmelding

Lindebergs beregning er gjort i

en motmelding til stortingsmeldingen om gasskraftverk i Norge. Motmeldingen er utgitt av «Klimaalliansen», et samarbeid mellom alle miljøorganisasjonene, med unntak av Bellona og alle de politiske ungdomsorganisasjonene med unntak av Fremskrittspartiets Ungdom. Turistforeningen er også med i alliansen.

Motmeldingen består av bidrag fra en rekke personer fra blant annet miljøbevegelsen og forskjellige forskningsinstitusjoner.

Klimaalliansen har også startet en underskriftskampanje mot gasskraftverkene, og tar sikte på å samle 100 000 underskrifter innen november.

SOMMER PRISER!

Vi er i handlehumør og har latt humøret smitte over på Almera, en av klassens rommeligste og best utstyrte modeller. I tillegg er den fantastisk god å kjøre.

Velg mellom 3-, 4-, og 5-dørs **Almera**

FRA 149.800*

*Veril. pris Drammen pr. 28. mai 1996. Lokale frakt- og lev. kostnader kommer i tillegg. Nissan importeres av Nissan Norge AS, Drammen. Styling er ekstrautstyr.

Kontakt din nærmeste Nissan-forhandler!

Store CO2-utslipp fra vannkraft

Vannkraft — ren energi? Feil! Utslippene av klimagasser fra neddemmede områder kan tilsvare syv prosent av de totale CO2-utslippene i verden.

N&M Bulletin
Audun Garberg

Det er det velrenommerte tidsskriftet New Scientist som skriver dette i siste utgave. Planter som råtner i neddemmede områder produserer store mengder drivhusgass. Forråtnelse som skjer i og like under vannflaten skaper CO2, mens vegetasjonen som råtner lenger nede i vannet, uten oksygen, danner drivhusgassen metan.

Drivhusgasser tilsvarende 13,8 millioner tonn CO2 årlig, vil neddemmede områder i

Kanada slippe ut i gjennomsnitt de neste 50 årene. Det betyr en økning av landets CO2-utslipp på 12 prosent, skriver bladet.

Tallene kommer John Rudd. Han har undersøkt utslippene fra flere av landets kraftdammer sammen med sine kolleger ved den kanadiske regjeringens forskningsinstitutt for ferskvann. Konklusjonen er at utslippene av drivhusgassene CO2 og metan er betydelige.

Rudd og hans kolleger får kritikk fra vannkraftutbyggerne i Hydro-Quebec. De mener forskerne overdriver drivhuseffekten fra metan.

Ikke i Norge

Professor Dag O. Hessen ved avdeling for limnologi ved Universitetet i Oslo tviler på at utslippene av CO2 og metan

fra neddemmede områder i Norge er særlig store. I Norge er det stort sett bratte områder som blir demmet ned, ikke store skogsområder.

— Globalt sett kan nok dette bety ganske mye, men i Norge tror jeg det betyr minimalt, sier Hessen.

Store utslipp i Amazonas

Philip Fearnside ved Brasils nasjonale forskningsinstitutt for Amazonas har studert utslippene fra Balbinadammen. I 1988, første år etter dammen var bygd, slapp dammen ut mer enn ti millioner tonn CO2. Det tilsvarer nesten 30 prosent av Norges totale CO2-utslipp.

Utslippene av CO2 fra dammen er nå falt til en fjerdedel, etterhvert som forråtnelsen har gått sin gang. I tillegg kommer utslippene av

metan. Metanutslippene vil pågå i overskuelig framtid. Å bryte ned en trestamme i vann uten oksygen tar 500 år.

Et oljefyrt kraftverk var det mest realistiske alternativet til Balbina-dammen. Til nå har dammen sluppet ut 16 ganger mer drivhusgasser enn et tilsvarende oljefyrt kraftverk. Og Fearnside sier til New Scientist at selv om utslippene gradvis synker, så vil forurensningen fra dammen være større enn et oljefyrt kraftverk i minst 50 år.

Tilsammen er 600 000 kvadratkilometer i verden lagt under vann for el-produksjon. Utslippene vil tilsvare 400 millioner tonn CO2, dersom områdene i snitt slipper ut like mye drivhusgasser som i Canada. Det er syv prosent av menneskeskapte CO2-utslipp.

Miljøkalender

3. — 4. juni: Mat for alle i 2010 — en utopi? Konferanse om matvaresikkerhet og biologisk mangfold, Oslo. Mer info: Forum, 2220 9870.
4. — 6. juni: Via Nordica. Kongress i Bergen, i regi Nordisk vegteknisk forbund. Mer info: 5530 3040.
17. — 21. juni: Møte i Oslo-Paris kommisjonen, Oslo.
21. — 22. juni: Forvaltning av naturarven. Seminar ved Jostedalbreen nasjonalparksenter. Mer informasjon: 5787 7200.
24. — 27. juni: Europeisk bioenergikonferanse i København.
28. — 30. juni: Tradisjonsslått og slåttefest på Holt gård, Vestfold. Arrangert av blant andre Naturvernforbundet i Vestfold. Mer info: 3306 3035.

Våren 1996: Stortinget behandler regjeringens melding om gasskraftverk.

1. — 6. juli: Byen som en organisme. Urban økologi nå og i framtiden. Konferanse i København, arrangert av organisasjonen for fornybar energi (OVE), tlf: +45 — 3537 3565.
2. — 5. juli: Konferanse om biologisk mangfold og spredning av fremmede arter, Trondheim. Arrangert av Miljøverndepartementet.
8. — 19. juli: Partskonferanse under klimakonvensjonen og forhandlinger om ny

klimaavtale, Geneve.

13. — 15. august: IFOAM-96. Internasjonal vitenskapskonferanse i København om organisk landbruk. Mer info: +45 — 3537 2096.

16. — 18. august: On northern shores and islands. Internasjonal konferanse i Strömstad om human økologi. Mer info: +46 — 31 773 5340.

26. — 30. august: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

27. — 30. august: Offshore Northern Seas — oljekonferanse i Stavanger. Mer info: 5159 8100.

12. — 15. september: Konferanse i Kirkenes om miljøet i Barentsregionen. Arrangører: NGU, NIF, NITO, Kola science centre.

16. — 19. september: Miljøbykonferansen 1996 — fra ord til handling. Arrangert i Tromsø av Miljøverndepartementet og Tromsø kommune.

Oktober: Forhandlinger om ny klimaavtale, Geneve.

Oktober: Internasjonal fagmesse for miljørettet utstyr og teknologiske tjenester, Lyon. Mer info: Franske fagmesser, 2242 1860.

Sagt og skrevet

Grønn skatt IV

Instillingen fra «Grønn skattekommisjon» kan komme til å ende som en historisk parentes. Regjeringen har ennå ikke bestemt seg for om de skal legge fram instillingen for stortinget eller om de skal overse den. Og dersom regjeringen legger noen av de kontroversielle forslagene fram for stortinget blir de likevel nedstemt, skriver *Dagbladet*.

— Større enn Alta

— Motstanden mot gasskraftverk skal bli større og viktigere enn den folkelige mobiliseringen som skjedde mot Alta-utbyggingen. Vi skal bygge opp en av de bredeste folkekampanjer landet har sett.

AUF-leider Trond Giske til Arbeiderbladet.

KRAFTSENTERET I NORDHORDLAND

Raffineri

Raffineriet på Mongstad er eit moderne, høgt oppgradert oljeraffineri med kapasitet på 8 millionar tonn pr. år. Mongstadraffineriet produserer hovudsakleg lettare petroleumsprodukt som bensin og dieselolje.

Terminal

I tillegg har Statoil bygd ein terminal for mellomlagring av råolje frå Nordsjøen. Olja vert lagra i seks store fjellhallar med ein samla kapasitet på 1,3 millionar kubikkmeter. Olja som er lagra i terminalen vert i hovudsak eksportert til USA, Canada eller Middelhavslanda.

Kundesenter

Senter for teknisk kundeteneste er Statoil sitt kompetansesenter innan drivstoffteknologi, råoljekarakterisering, avansert analyseteknologi og koksteknologi. Senteret yter teknisk assistanse og utfører utviklingsoppgåver.

STATOIL
STATOIL MONGSTAD

Tybring-Gjedde

Returadresse:

Natur & Miljø Bulletin

Boks 2113 Grünerløkka

0505 Oslo

16 • N&M Bulletin**Nr. 10 • 1. juni • 1996**

Mobilmaster i kommunene:

Vanskelig å si nei

Kommunene har begrenset mulighet til å si nei til oppsetting av mobiltelefonmaster i områder som ikke er regulert. Net-Com vil ikke samarbeide med kommunene når mastene skal planlegges.

N&M Bulletin

Siri Lehne Nilsen

Selv om kommunene mener mastene for eksempel vil redusere verdien av viktige natur- og friluftsområder, kan

det være vanskelig å finne lovhjemmel til å si nei.

— Mobiltelefonmastene er gråsonetilfeller. Selskapene har fått konsesjon til utbyggingen, og det er vanskelig å definere dem i plansammenheng. Det sier Håvard Vestby, avdelingssjef for byggesaksavdelingen i Sarpsborg kommune.

Er det laget reguleringsplan for området, er saken grei. Den forteller klart hvilke inngrep som kan tillates i området. Reguleringsplanene er detaljerte, og lages vanligvis for tettbygde områder.

Resten av kommunen fanges opp av de mer unøyttige arealdelplanene. Fordi det er uklart hvordan mastene skal defineres, er det vanskelig å bruke arealplanen til å stanse utbygging. Dessuten har Samferdselsdepartementet lagt et visst press på kommunene for å få til en rask utbygging av mobiltelefonnettet.

Urealistisk å regulere

— I teorien kan vi si midlertidig nei med Plan- og bygningsloven i hånd, men det forutsetter at vi lager en reguleringsplan for området. Kapasiteten på planavdelingen er begrenset, og en reguleringsplan er et omfattende apparat å sette i gang bare på grunn av en enkeltsak, sier Vestby.

I Sarpsborg behandler man for tiden søknad om å sette opp mobilmast nummer elleve. Ifølge miljøvernkonulent Paivi Olsen er masten tenkt oppført i et verdifullt kulturlandskap. Området er ikke regulert. En høy mast vil bety visuell forøpling av området, mener hun.

Olsen forteller at i dette konkrete tilfellet ser det ut til at landbruksnemda i kommunen kan bruke Jordloven til å forhindre utbyggingen.

Hun mener det er svært viktig å ha styringsmuligheten gjennom Plan- og bygningsloven, ikke gjennom særlovene, fordi særlovene bare unntaksvis kan brukes.

Ønsker dialog

Telenor har hittil satt opp omtrent 1700 master, mens konkurrenten NetCom har satt opp 350. Fremdeles gjenstår en god del arbeid, særlig i Nord-Norge.

— Søknadene har dukket opp enkeltvis, og vi har ikke hatt mulighet til å se det hele i en sammenheng. Det er nok derfor vi ikke har sett alvorlig nok på det, sier Håvard Vestby. Han håper at kommunen nå kan få en plan for den videre utbyggingen.

— Hva kan man gjøre i kommuner der utbyggingen ikke har kommet så langt ennå?

— Jeg tror det er viktig med en nær dialog med utbyggerne fra første stund, slik at man kan samarbeide om å finne gode løsninger. Kommunen bør få oversikt over planene og antallet master på et tidlig tidspunkt. Dermed kan det gjøres en samlet vurdering av om man bør sette i gang med å lage reguleringsplaner for visse områder.

Ikke samarbeid

Informasjonsdirektør i NetCom, Gunnar Grythe, har ikke tro på et nært samarbeid med kommunene.

— Målet er å få en best mulig dekning, og vi finner ut hvor mastene bør stå ved hjelp av kart- og dataverktøy, sier Grythe. Han mener et samarbeid vil være upraktisk, og er redd det skal føre til hull i dekningen.

Telenor innrømmer at man kunne vært flinkere til å samarbeide med kommuner og fylkeskommuner. Deknings-sjef Bjørn Amundsen forsikrer at en bedring er på gang.

— Vi kommer til å ta initiativ overfor en del fylker i tiden som kommer. Det er mulig å gi kommunene oversikt over planene våre et år framover i tid. Men lenger fram har ikke vi oversikt, sier han.

Norsk institutt for skogforskning

Norwegian Forest Research Institute

Norsk institutt for skogforskning (NISK) har siden 1916 kartlagt forutsetningene for vern, bruk og utnyttelse av skog.

Dette innebærer studier av forhold som har betydning for:

- Hvordan skogens ressurser kan utvikles og nyttes til næringsutøvelse.
- Hvordan skogen kan bevares som økosystem.
- Hvordan skogen kan bevares og sikres som kilde til opplevelse, rekreasjon og friluftsliv.

Norsk institutt for skogforskning (NISK)

Høgskoleveien 12, 1432 Ås

Tlf 64 94 90 00 - Fax. 64 94 29 80